

POSTANOWIENIE

Dnia 13 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło

w sprawie z odwołania M. C.

od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno - Rentowego MSWiA w Warszawie

o wysokość emerytury policyjnej i policyjnej renty inwalidzkiej,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 13 grudnia 2023 r.,

na skutek skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie

z dnia 13 października 2022 r., sygn. akt III AUa 254/22,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od Dyrektora Zakładu Emerytalno - Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w Warszawie na rzecz M. C. tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych z ustawowymi odsetkami za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia zobowiązanemu orzeczenia do dnia zapłaty.

UZASADNIENIE

Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w Warszawie, po otrzymaniu z IPN informacji nr [...] z 5 maja 2017 r., decyzją z 13 czerwca 2017 r. nr [...] ponownie ustalił wysokość emerytury M. C. w kwocie 3.441,09 zł (przyjmując za okres od 1 października 1982 r. do 20 lutego 1990 r. po 0,0% wskaźnika podstawy wymiaru świadczenia), ograniczając jej wysokość od dnia 1 października 2017 r. do kwoty 2.069,02 zł i kolejną decyzją z

13 czerwca 2017 r. nr [...] ponownie ustalił wysokość renty inwalidzkiej M. C. od dnia 1 października 2017 r. w kwocie 1.000 zł., stwierdzając, że renty inwalidzkiej nie wypłaca się z uwagi na posiadanie prawa do korzystniejszej emerytury policyjnej.

Podstawę wydania decyzji stanowił art. 15c w związku z art. 32 ust.1 pkt 1 i art. 22a w zw. z art. 32 ust.1 pkt 1 ustawy z 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (aktualnie tekst jednolity: Dz.U. z 2023 r., poz. 1280 ze zm., dalej jako: „ustawa o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy” lub „ustawa zaopatrzeniowa”) w brzmieniu nadanym przez art. 1 ustawy z 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz.U. z 2016 r., poz. 2270).

M. C. w odwołaniach od powyższych decyzji wniósł o ich zmianę i przywrócenie posiadanych świadczeń emerytalnych.

Sąd Okręgowy w Radomiu wyrokiem z 1 lutego 2022 r. zmienił decyzję Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji z 13 czerwca 2017 r. znak [...] i ustalił wysokość emerytury M. C. od dnia 1 października 2017 r. na kwotę 3.441,09 zł brutto miesięcznie (pkt I), w pozostałym zakresie oddalił odwołanie od decyzji z 13 czerwca 2017 r. znak [...] (pkt II) i oddalił odwołanie od decyzji z 13 czerwca 2017 r. znak [...] (pkt 111).

Sąd Apelacyjny w Lublinie wyrokiem z 13 października 2022 r., na skutek apelacji ubezpieczonego i organu emerytalnego, oddalił obie apelacje.

Od powyższego wyroku skargę kasacyjną wywiódł organ emerytalny. Zaskarżając wyrok Sądu Apelacyjnego w całości, w podstawach skargi podniósł zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego: 1) art. 15c ust. 3 i art. 13b ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy, przez ich niezastosowanie i uznanie,

że przepisów tych nie należy stosować wobec świadczeniobiorcy w sytuacji, gdy Sąd uznał, że ubezpieczony pełnił służbę na rzecz państwa totalitarnego w rozumieniu art. 13b ustawy zaopatrzeniowej; 2) art. 8 ust. 2, art. 178 ust. 1 oraz art. 188 w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, przez ich błędną wykładnię i odmowę uznania mocy obowiązującej ustawie zaopatrzeniowej w zakresie regulacji art. 15c ust. 3 i art. 13b ustawy zaopatrzeniowej, co przejawia się w dokonaniu przez Sąd Apelacyjny abstrakcyjnej kontroli konstytucyjności regulacji ustawy zaopatrzeniowej w oderwaniu od realiów niniejszej sprawy; 3) art. 2 Konstytucji w związku z art. 15c ust. 3 ustawy emerytalnej, przez błędną wykładnię art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej, co doprowadziło do przyjęcia przez Sąd, że przepis art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej stoi w sprzeczności z celem ustawy, faktem posiadania przez odwołującego się ponad 15 letniego okresu służby w Policji razem z okresami równorzędnymi, prowadzi do niespójności systemowej, przepis art. 15c ust. 3 stoi w sprzeczności z zasadą sprawiedliwości społecznej, podczas, gdy przepisy „ustawy dezubekizacyjnej” nie pozbawiły odwołującego się świadczenia z zaopatrzenia emerytalnego, a jego wysokość została jedynie ograniczona do wysokości przeciętnego świadczenia z systemu powszechnego, otrzymywanego w takiej albo nawet niższej wysokości przez osoby represjonowane, zaś obniżenie emerytury do wysokości przeciętnego świadczenia z systemu powszechnego realizuje zasadę sprawiedliwości społecznej - odpowiada to konstytucyjnym zasadom urzeczywistniania nie tylko zasady sprawiedliwości społecznej, ale realizuje ustawodawczy i jurysdykcyjny obowiązek zapewnienia reguł elementarnej przyzwoitości, które wymagają, aby przywileje zaopatrzeniowe sprawców lub uczestników systemu zniewolenia i stosowania totalitarnych represji politycznych PRL, uzyskane w okresach i z takiego nielegalnego, niegodnego lub niegodziwego tytułu, nie odbiegały znacząco od standardów świadczeń emerytalno-rentowych wynikających z powszechnego systemu świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Z bezprawnego tytułu i okresów uczestnictwa w zwalczaniu przyrodzonych praw człowieka i narodu oraz podstawowych wolności obywatelskich nie sposób prawnie ani racjonalnie wywodzić żądania utrzymania niesłusznie, niegodnie lub niegodziwie nabytych przywilejów z zaopatrzenia emerytalnego służb mundurowych. Tak uzyskane przywileje nie podlegają ochronie

w demokratycznym porządku prawa krajowego, wspólnotowego i międzynarodowego, ponieważ osoby zwalczające przyrodzone prawa człowieka i narodu oraz podstawowe wolności obywatelskie nie mają prawa podmiotowego ani tytułu moralnego domagania się utrzymania przywilejów zaopatrzeniowych za okresy zniewalania dążeń niepodległościowych, wolnościowych i demokratycznych narodu polskiego (tak uchyła Sąd Najwyższy z dnia 3 marca 2011 r., II UZP 2/11, OSNP 2011 nr 15-16, poz. 210, wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 17 października 2013 r., III AUa 320/13).

Wobec przedstawionych zarzutów skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości; ewentualnie wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy przez zmianę wyroku Sądu Okręgowego i oddalenie odwołania M. C. od zaskarżonej decyzji organu emerytalnego z 13 czerwca 2017 r. nr [...] o ponownym ustaleniu wysokości emerytury odwołującego się.

Ponadto wniósł o zasądzenie od ubezpieczonego na rzecz organu emerytalnego kosztów postępowania w postępowaniu kasacyjnym, w tym kosztów zastępstwa procesowego w podwójnej wysokości stawki minimalnej.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania organ emerytalny powołał się na oczywistą zasadność wniesionej skargi z uwagi na zarzuty naruszenia przepisów prawa materialnego. W ocenie skarżącego, Sąd odwoławczy nie zastosował powszechnie obowiązujących przepisów prawa materialnego, w szczególności art. 15c ust. 3 i art. 13b ustawy zaopatrzeniowej, mimo tego, że zakwalifikował służbę M. C. w spornym okresie jako służbę na rzecz państwa totalitarnego w rozumieniu art. 13b ustawy zaopatrzeniowej. Sąd odwoławczy odmówił zastosowania przepisów prawa powszechnie obowiązującego, dokonując abstrakcyjnej kontroli konstytucyjności zastosowanych przez organ regulacji. Zdaniem organu emerytalnego, sądy powszechne nie mają kompetencji do orzekania o niekonstytucyjności przepisów ustawy. Skoro zatem Sąd Apelacyjny uznał, że ubezpieczony pełnił służbę na rzecz państwa totalitarnego w rozumieniu art. 13b ustawy zaopatrzeniowej, to był zobligowany do zastosowania również przepisu art. 15c ust. 3 w zw. z art. 13b ustawy zaopatrzeniowej, czego nie uczynił.

Według skarżącego, Sąd rozpoznający sprawę nie może odmówić zastosowania przepisu ustawy z powodu jego niezgodności z Konstytucją RP. Podstawą takiej odmowy nie może być zasada bezpośredniego stosowania Konstytucji określona w art. 8 ust. 2 Ustawy zasadniczej. Bezpośredniość jej stosowania nie oznacza bowiem kompetencji do kontroli konstytucyjności. Wyrażona w art. 8 ust. 2 Konstytucji zasada bezpośredniego stosowania oznacza obowiązek Sądu orzekania w zgodzie z priorytetami ustanowionymi w konstytucji. W razie zastrzeżeń co do zgodności ustaw zwykłych z Konstytucją, specjalny tryb przewidziany w art. 188 Konstytucji pozwala na wyeliminowanie z obrotu prawnego norm prawnych niekonstytucyjnych, przy czym wskazany przepis zastrzega orzekanie w tych sprawach do wyłącznej kompetencji Trybunału Konstytucyjnego. A zatem, dopóki nie zostanie stwierdzona przez Trybunał Konstytucyjny niezgodność określonego aktu normatywnego z Konstytucją, dopóty ten akt podlega stosowaniu, gdyż przewidziane w art. 178 ust. 1 Konstytucji związanie sędziego ustawą obowiązuje, dopóki ustawie tej przysługuje moc obowiązująca. Reasumując, dopóki stan niekonstytucyjności określonego przepisu ustawy nie zostanie stwierdzony przez Trybunał Konstytucyjny, dopóty nie powstaje skutek w postaci utraty mocy obowiązującej przepisu ustawy, gdyż w polskim porządku prawnym zachodzi domniemanie zgodności normy prawnej z Konstytucją RP. Sąd Okręgowy nie był bowiem, w okolicznościach przedmiotowej sprawy, uprawniony do odmowy uznania mocy obowiązującej ustawy zaopatrzeniowej w zakresie regulacji art. 15c ust. 3 tej ustawy.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną odwołujący się wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania lub o jej oddalenie, a także o zasądzenie od organu emerytalnego na rzecz skarżącego zwrotu kosztów procesu w tym zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skargi kasacyjne nie kwalifikowały się do przyjęcia celem ich merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie warto podkreślić, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej, jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Strona wnosząca skargę kasacyjną powinna zatem sformułować w niej wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania wraz ze stosownym uzasadnieniem. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien zaś wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty prawne świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.,

Powołując się zaś na przesłankę przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny

wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08, LEX nr 512050). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy, wypada stwierdzić, że skarżący nie wykazał spełnienia powołanej przez siebie przesłanki przedsądu.

Przedmiot sporu w niniejszej sprawie stanowi regulacja wprowadzona ustawą z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego

Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz.U. z 2016 r., poz. 2270; dalej jako ustawa nowelizująca). Wprowadziła ona nowe rozwiązania, w tym zawarte w dodanych do ustawy zaopatrzeniowej art. 13b i art. 15c, zmieniające ustawę o zaopatrzeniu funkcjonariuszy z dniem 1 stycznia 2017 r. Polegają one na wykreowaniu pojęcia "służby na rzecz totalitarnego państwa" (art. 13b ust. 1 pkt 1-6 ustawy zaopatrzeniowej) i określeniu skutków takiej kwalifikacji. W tym ostatnim zakresie należy podkreślić, po pierwsze, że art. 15c ust. 1 pkt 1 ustawy zaopatrzeniowej ustanowił zasadę, zgodnie z którą emerytura wynosi "0% podstawy wymiaru - za każdy rok służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b", a po drugie, że w art. 15c ust. 3 tej ustawy przewidział, iż "wysokość emerytury ustalonej zgodnie z ust. 1 i 2 nie może być wyższa niż miesięczna kwota przeciętnej emerytury wypłaconej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ogłoszonej przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych". Dodać do tego należy, że zgodnie z art. 2 ust. 1, 3 i 4 ustawy nowelizującej organ emerytalny został zobowiązany do wszczęcia "z urzędu postępowania w przedmiocie ponownego ustalenia wysokości świadczeń, o których mowa w art. 15c", a wniesienie odwołania od decyzji zmniejszającej wysokość emerytury od dnia 1 października 2017 r. nie wstrzymuje jej wykonania. Prawodawca wprowadził do ustawy zaopatrzeniowej dwa mechanizmy korygujące wysokość emerytur funkcjonariuszy pełniących służbę na rzecz totalitarnego państwa. Pierwszy z nich "zeruje" kwalifikowane lata, drugi zaś obniża wysokość świadczenia do przeciętnej emerytury przysługującej w powszechnym systemie ubezpieczenia.

W niniejszej sprawie Sąd Apelacyjny uznał, że M. C. w okresie od dnia 1 października 1982 r. do dnia 20 lutego 1990 r. pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy.

Przy wykładni powyższego przepisu i przy interpretacji kwestii „służby na rzecz totalitarnego państwa” Sąd Apelacyjny powołał się na pogląd wyrażony w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2020 r., III UZP 1/20 (OSNP 2021 nr 3, poz. 28), zgodnie z którym stwierdzenie pełnienia

służby na rzecz totalitarnego państwa w okresie od 22 lipca 1944 r. do 31 lipca 1990 r. nie może być dokonane wyłącznie na podstawie informacji Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (kryterium formalnej przynależności do służb), lecz na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka służących reżimowi komunistycznemu (art. 13b ust. 1 w związku z art. 13a ust. 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r.). Stąd nie można zaaprobować stanowiska, że w każdym przypadku kryterium pełnienia służby na rzecz totalitarnego państwa określone w art. 13b ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy jest spełnione już tylko w przypadku formalnej przynależności do wymienionych w nim służb. Utrwalony też jest w orzecnictwie Sądu Najwyższego pogląd, że sąd ubezpieczeń społecznych, rozpoznający sprawę w wyniku wniesienia odwołania od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno- Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie ponownego ustalenia (obniżenia) wysokości emerytury policyjnej byłego funkcjonariusza Służby Bezpieczeństwa, nie jest związany treścią informacji o przebiegu służby w organach bezpieczeństwa państwa przedstawionej przez Instytut Pamięci Narodowej zarówno co do faktów (ustalonego w tym zaświadczeniu przebiegu służby), jak i co do kwalifikacji prawnej tych faktów (zakwalifikowania określonego okresu służby jako służby w organach bezpieczeństwa państwa). Związanie to obejmuje jedynie organ emerytalny, który przy wydawaniu decyzji musi kierować się danymi zawartymi w informacji o przebiegu służby. Ustalenia faktyczne i interpretacje prawne Instytutu Pamięci Narodowej nie mogą natomiast wiązać sądu, do którego wyłącznej kompetencji (kognicji) należy ustalenie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia w przedmiocie prawa do emerytury policyjnej i jej wysokości oraz odpowiednia kwalifikacja prawna (subsumcja) ustalonych faktów. W powołanej wyżej uchwale III UZP 1/20 podkreślono też, że informacja o przebiegu służby jest wprawdzie dokumentem urzędowym w rozumieniu art. 244 k.p.c., ale przeciwko niemu mogą być przeprowadzane przeciwdowody.

W rezultacie, co do zasady, to od wyniku postępowania dowodowego zależy ocena prawna spornego okresu z perspektywy art. 13b ustawy o zaopatrzeniu

emerytalnym funkcjonariuszy, w której bierze się pod uwagę przede wszystkim formację, w której pełniona była służba, a także zajmowane stanowisko czy stopień służbowy oraz przebieg służby. Określenie formacji/instytucji (z uwzględnieniem jednostek wymienionych w art. 13b ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy) ma istotne znaczenie z uwagi na to, że zakres i przedmiot ich działalności może *prima facie* potwierdzać, że były one bezpośrednio ukierunkowane na realizowanie charakterystycznych dla ustroju totalitarnego zadań i funkcji i takie zadania wykonywali wszyscy - bez wyjątku - funkcjonariusze służący w danej jednostce organizacyjnej, stanowiący jej strukturę, bez której niemożliwe byłoby wykonywanie przypisanych tej jednostce zadań (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 18 kwietnia 2023 r., I USKP 40/22, LEX nr 3602783 i z dnia 17 maja 2023 r., I USKP 63/22, LEX nr 3563400).

Trzeba też zauważyć, że skoro art. 13b ust. 1 ustawy z o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy łączy służbę na rzecz totalitarnego państwa z samym podjęciem służby w instytucjach i formacjach w tym przepisie wymienionych, to można przyjąć, iż istnieje domniemanie faktyczne (wynikające z informacji o przebiegu służby potwierdzającej służbę w tych jednostkach - tak też w uchwale Sądu Najwyższego III UZP 1/20, pkt 60), że służba w nich była służbą na rzecz totalitarnego państwa.

Wypada zaznaczyć, że zapadły już orzeczenia Sądu Najwyższego wprost dotyczące poruszanej przez skarżącą kwestii. Mianowicie Sąd Najwyższy przyjmuje, że w ujęciu "instytucjonalnym" sam fakt pełnienia służby w określonej jednostce może wypełniać kryterium "służby na rzecz totalitarnego państwa", mimo braku po stronie odwołującego się indywidualnych działań bezpośrednio zmierzających do naruszania podstawowych praw i wolności człowieka. Brak takich działań samoistnie nie wyklucza owej kwalifikacji (wyrok Sądu Najwyższego z 16 marca 2023 r., USKP 120/22, LEX nr 3506736). W wyroku tym podkreślono, że "naruszanie podstawowych praw i wolności człowieka" jest wypadkową działań "instytucjonalnych" oraz "indywidualnych", wyjaśniając, że "totalitaryzm" jako cecha określonego państwa jest wypadkową indywidualnych działań łamiących podstawowe prawa i wolności, ale również realizuje się w "kooperatywnych działaniach" ludzi skupionych w instytucjach, których zadaniem jest ograniczanie

praw i wolności obywateli. W rezultacie Sąd Najwyższy stwierdził, że w trakcie kwalifikacji dokonywanej na podstawie art. 13b ust. 1 w związku z art. 15c ust. 1 pkt 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy nie jest wystarczające podkreślenie, iż odwołujący się osobiście nikomu nie szkodził i że nie prowadził sam działalności operacyjnej. Należy bowiem to ustalenie skonfrontować ze spojrzeniem".

W niniejszej sprawie Sąd Apelacyjny przyjął ustalenia faktyczne poczynione w niniejszej sprawie przez Sąd pierwszej instancji, z których wynika, że M. C., urodzony [...] 1944 r., posiada wyższe wykształcenie w zakresie administracji. W dniu 16 września 1966 r. rozpoczął służbę w organach Milicji Obywatelskiej, kolejno w charakterze:

- (-) od 16 września 1966 r. milicjanta ZOMO MO w S.,
- (-) od 10 stycznia 1967 r. słuchacza Szkoły Podoficerskiej MO w S.,
- (-) od 1 listopada 1967 r. milicjanta ZOMO MO w S.,
- (-) od 1 kwietnia 1968 r. milicjanta posterunkowego Posterunku MO w M.,
- (-) od 1 marca 1969 r. milicjanta posterunkowego Posterunku MO w I., -od 16 września 1969 r. funkcjonariusza stałego Posterunku MO w I.,
- (-) od 1 sierpnia 1972 r. Komendanta Posterunku MO w R.,
- (-) od 1 sierpnia 1981 r. oddelegowanego do pracy w aparacie partyjnym na stanowisko I Sekretarza KG PZPR w R. na okres trwania kadencji,
- (-) od 1 października 1982 r. Zastępcy Kierownika Komisariatu MO w L. ds. Polityczno-Wychowawczych,
- (-) od 1 października do 23 grudnia 1982 r. słuchacza Studium Podyplomowego ASW w P.,
- (-) od 1 sierpnia 1983 r. do 20 lutego 1990 r. Zastępcy Szefa RUSW ds. Polityczno- Wychowawczych,
- (-) od 20 lutego do 30 czerwca 1990 r. umieszczonego na wykazie przejściowym ze skierowaniem do służby w RUSW w L.,
- (-) od 1 sierpnia 1990 r. Zastępcy Komendanta KP w I. KRP w L.,
- (-) od 1 listopada 1991 r. do 5 sierpnia 1996 r. Komendanta KP w I..

W trakcie pełnienia służby odwołujący się od 24 września 1966 r. posiadał stopień kaprała, od 10 lipca 1968 r. stopień plutonowego, od 8 lipca 1971 r. stopień

sierżanta MO, od 24 września 1976 r. stopień sierżanta sztabowego MO, od 28 września 1979 r. stopień starszego sierżanta sztabowego MO, od 3 sierpnia 1983 r. stopień podporucznika MO, od 17 września 1986 r. stopień porucznika MO, od 21 września 1989 r. stopień kapitana MO.

Został również odznaczony: odznaką „Za wzorową służbę”, Brązową Odznaką „Za Zasługi w Ochronie Porządku Publicznego”, Brązową Odznaką „W Służbie Narodowi, Srebrną Odznaką „Za Zasługi w Ochronie Porządku Publicznego”, Brązowym Krzyżem Zasługi, Złotym Krzyżem Zasługi, Srebrną Odznaką „W Służbie Narodu, Złotą Odznaką „Za Zasługi w Ochronie Porządku Publicznego”.

Decyzją organu emerytalnego z 2 września 1996 r. przyznano M. C. nabył prawo do emerytury policyjnej, a decyzją z 5 kwietnia 1997 r. prawo do renty inwalidzkiej, stanowiącej 70% podstawy wymiaru i wynoszącej 1.577,60 zł, która jako świadczenie mniej korzystne niż emerytura policyjna została zwieszona. Decyzją organu emerytalnego z 9 stycznia 2012 r. wysokość emerytury wnioskodawcy została ponownie ustalona od dnia 1 lutego 2012 r., przy obniżeniu wskaźnika podstawy wymiaru świadczenia za okres od 1 października 1982 r. do 20 lutego 1990 r. z 2,6% do 0,7% za każdy rok służby we wskazanym okresie. Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z 6 września 2012 r. zmienił tę decyzję w ten sposób, że zobowiązał organ emerytalny do wyliczenia emerytury policyjnej odwołującego się z uwzględnieniem wskaźnika 2.6% podstawy wymiaru za każdy rok służby w okresie od 1 października 1982 r. do 20 lutego 1990 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z 20 lutego 2014 r. oddalił apelację organu emerytalnego od powyższego orzeczenia.

Instytutu Pamięci Narodowej - Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu Oddział w Lublinie Delegatura w Radomiu w informacji nr [...], sporządzonej dla organu rentowego w dniu 5 maja 2017 r., wskazała, że M. C. w okresie od 1 października 1982 r. do 20 lutego 1990 r. pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy.

W związku z powyższą informacją organ emerytalny wydał zaskarżoną w niniejszym postępowaniu decyzję z 13 czerwca 2017 r., ponownie ustalającą

wysokość emerytury odwołującego się od dnia 1 października 2017 r. na podstawie art. 15c w związku z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym na kwotę 3.441,09 zł (przyjmując za okres od 1 października 1982 r. do 20 lutego 1990 r. po 0,0% wskaźnik podstawy wymiaru świadczenia) i ograniczając jej wysokość do kwoty 2.069,02 zł brutto. Wydaną w tym samym dniu decyzją organ emerytalny ponownie ustalił od dnia 1 października 2017 r. wysokość renty inwalidzkiej M. C. na podstawie art. 22a w związku z art. 32 ust. 1 pkt 1 powołanej ustawy na kwotę 1.000 zł, stwierdzając, że renty inwalidzkiej nie wypłaca się z uwagi na posiadanie przez odwołującego się prawa do korzystniejszej emerytury policyjnej.

Sąd odwoławczy zwrócił uwagę, że w całym spornym okresie M. C. wykonywał czynności, które były bezpośrednio skierowane przeciwko podstawowym wolnościom i prawom człowieka. Odwołujący się zeznał, że zatrudnienie w jednostce polityczno-wychowawczej było jedyną drogą do zdobycia stopnia oficerskiego, którego zdobycie zwiększyło również wynagrodzenie za służbę. W 1981 r. M. C. został wybrany na stanowisko I Sekretarza KG PZPR w R. i od 1 sierpnia 1981 r. oddelegowano go do pracy w aparacie partyjnym. Prowadził również nabór funkcjonariuszy. Z treści wniosku personalnego z 5 października 1982 r. wynika, że dodatkowa wiedza i umiejętności wnioskodawcy zdobyte w działalności partyjnej dają gwarancję dobrej pracy na stanowisku Zastępcy Kierownika ds. Polityczno -Wychowawczych Komisariatu MO w L., a w liście pochwalnym z 5 lutego 1982 r. wskazano, że odwołujący się jako słuchacz Kursu Podyplomowego SP ASW wykazał się postawą moralno-polityczną, wykazał dojrzałość polityczną i zaangażowanie na rzecz umacniania porządku i bezpieczeństwa publicznego na terenie W.. W opinii służbowej z dnia 6 listopada 1985 r. podniesiono, że posiadane przez wnioskodawcę doświadczenie zawodowo-partyjne pozwala mu na dobrym poziomie organizować pracę polityczno-wychowawczą, której efekty są zauważalne w ocenie stanu moralno-politycznego jednostki. Przejawia zainteresowanie problemami adaptacji społeczno-zawodowej funkcjonariuszy, ich prawidłowego wdrażania do służby i prezentowanych postaw ideowo-politycznych. Podejmuje trudne problemy przeciwdziałania nadużywaniu

alkoholu przez funkcjonariuszy, kształtowania ich materialistycznego światopoglądu oraz oddziaływania w tym zakresie na rodziny.

Sąd odwoławczy uznał, że całokształt materiału dowodowego, treść licznych opinii służbowych, wniosków personalnych, wyróżnień, a także zeznania samego odwołującego się oraz dodatkowo fakt, że pełnił funkcję I Sekretarza KG PZPR w R., a uzyskana w trakcie kadencji dodatkowa wiedza i umiejętności w działalności partyjnej dały mu gwarancję dobrej pracy na stanowisku Zastępcy Kierownika ds. Polityczno-Wychowawczych Komisariatu MO w L., wskazuje, iż w pełni świadomie pełnił on swoją wieloletnią służbę w ramach struktur pionu polityczno-wychowawczego. Wnioskodawca nie pełnił więc tylko funkcji technicznych i pomocniczych w strukturach formacji państwa totalitarnego, ale aktywnie przyczyniał się do funkcjonowania tego państwa.

Wobec powyższych ustaleń Sąd Apelacyjny stwierdził, że Sąd pierwszej instancji prawidłowo uznał sporny okres pełnienia służby od 1 października 1982 r. do dnia 20 lutego 1990 r. za okres służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ust. 1 pkt 5 lit. e tiret trzeciej powołanej ustawy zaopatrzeniowej i w konsekwencji zasadnym było obniżenie świadczenia emerytalnego i rentowego M. C.. Sąd podkreślił również, że wobec odwołującego się nie została naruszona zasada ochrony praw nabytych, gdyż pozostaje on w emerytalnym systemie służb mundurowych, który zapewnia korzystny mechanizm przyjęcia za podstawę wymiaru emerytury wysokość najwyższego uposażenia przysługującego na zajmowanym stanowisku służbowym przed przejściem na emeryturę. Świadczenie emerytalne M. C. ustalone przez organ emerytalno-rentowy przy zastosowaniu wskaźnika na poziomie 65,22%, określone na kwotę 3.441.09 zł jest zatem znacznie wyższe od przeciętnej emerytury wypłacanej przez ZUS.

Jednocześnie Sąd drugiej instancji zauważył, że M. C., wyłączając okres 7 lat, 4 miesięcy i 20 dni służby na rzecz totalitarnego państwa, posiada niepodlegający „wyzerowaniu” okres 2 lat Zasadniczej Służby Wojskowej i 22 lata, 5 miesięcy i 28 dni służby w Policji, w sumie 25 lata, 5 miesięcy i 28 dni służby w Wojsku i Policji, do których nie ma zastosowania wskaźnik podstawy wymiaru emerytury po 0% za każdy rok służby. Oznacza to, że podstawowego przywileju emerytalnego polegającego na możliwości przejścia na emeryturę po 15 latach

służby ze świadczeniem wynoszącym co najmniej 40% podstawy jego wymiaru odwołujący się nie nabył z tytułu służby na rzecz totalitarnego państwa, lecz z tytułu służby polegającej na strzeżeniu bezpieczeństwa obywateli oraz bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, wykładnia językowa przepisu art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej stoi w sprzeczności zarówno z celem ustawy nowelizującej, którym jest obniżenie świadczeń tym osobom, które nabyły przywilej emerytalny z tytułu służby na rzecz totalitarnego państwa, jak i z brzmieniem gwarancyjnych przepisów art. 12, art. 15 ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej, a nadto z art. 15c ust. 2, który odsyła do odpowiedniego stosowania art. 15 ust. 1 tej ustawy. Mechanizm określony w art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej w istocie niweczy uprawnienie funkcjonariusza do przyjęcia przy ustalaniu podstawy wymiaru świadczenia okresów, co do których ustawa nakazuje przyjąć wskaźnik 1.3% lub 2.6%, powodując, że każdy, nawet bardzo krótki okres służby na rzecz totalitarnego państwa, niewpływający przy tym na spełnienie przez funkcjonariusza przesłanki wskazanej w art. 12 tej ustawy, prowadzi do obniżenia mu świadczenia emerytalnego w sposób określony w powołanym przepisie, powodując w konsekwencji naruszenie słusznie nabytego przez M. C. prawa do emerytury policyjnej za okresy niestanowiące służby na rzecz totalitarnego państwa. W świetle zaś przywoływanych w uzasadnieniu projektu ustawy nowelizującej zasad sprawiedliwości społecznej nie ma żadnych powodów, by pozbawiać funkcjonariusza Policji świadczenia emerytalnego w wysokości przysługującej mu z tytułu służby w Policji.

Wnioskodawca ma prawo do dwóch świadczeń ze szczególnego systemu, jakim jest system zaopatrzenia emerytalno-rentowego funkcjonariuszy Policji i innych służb wymienionych w ustawie. Przy uwzględnieniu niniejszego wyroku jego świadczenie emerytalne na dzień 1 października 2017 r. wynosi 3.441.09 zł i jest znacznie wyższe niż przeciętna emerytura wynosząca 2.069.02 zł. Świadczenie rentowe ukształtowane zaskarżoną decyzją wynosi 1.000 zł. Wypłata tego świadczenia jest zawieszona z uwagi na uzyskiwanie korzystniejszego świadczenia emerytalnego.

W świetle powyższych rozważań Sąd Apelacyjny uznał, że w niniejszym stanie faktycznym obniżenie emerytury i renty inwalidzkiej wnioskodawcy na zasadach wskazanych w art. 15 c ust. 1 i 22a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy nie narusza prawa. Obniżenie świadczenia nabytego z tytułu służby bezspornie niepodlegającej zakwalifikowaniu jako służba na rzecz totalitarnego państwa, jest nie do pogodzenia z wartościami wyrażonymi w Ustawie Zasadniczej. W ocenie Sądu odwoławczego, przepis art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej, będący podstawą takiego obniżenia, nie może mieć w niniejszej sprawie zastosowania. W konsekwencji emerytura odwołującego się powinna zostać obliczona w wysokości nieuwzględniającej zmniejszenia świadczenia w oparciu o art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej, a z zastosowaniem podstawy wymiaru świadczenia w wysokości odpowiedniej do wysługi emerytalnej ubezpieczonego nieobjętej dyspozycją art. 13b ustawy zaopatrzeniowej.

Odnosząc się do zarzutu organu rentowego dotyczącego rażącego naruszenia prawa przez niezastosowanie przez Sąd Apelacyjny art. 15c ust. 3 w związku z art. 13b ustawy zaopatrzeniowej mimo zakwalifikowania służby M. C. w spornym okresie od 1 października 1982 r. do 20 lutego 1990 r. jako służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ust. 1 pkt 5 lit. e tiret trzecie powołanej ustawy zaopatrzeniowej oraz art. 13b ust. 1 pkt 5 lit. b tiret drugie tej ustawy (Zarząd Polityczno-Wychowawczy SB), wypada zauważyć, że zaprezentowana przez Sąd drugiej instancji interpretacja tychże unormowań zgodna jest z ich wykładnią przyjętą w orzecznictwie.

Interpretacji takiej dokonał Sąd Najwyższego w wyroku z dnia 16 marca 2023 r. w sprawie II USKP 120/22 (OSNP 2023 nr 9, poz. 104), wyrażając w nim zasadnicze kierunki wykładni, które znalazły aprobatę w kolejnych orzeczeniach Sądu Najwyższego (wyroki: z dnia 18 kwietnia 2023 r., I USKP 40/22, LEX nr 3602783 i z dnia 17 maja 2023 r., I USKP 63/22, LEX nr 3563400). Zgodnie z przyjętym w tych orzeczeniach poglądem:

1) prawodawca wprowadził do ustawy zaopatrzeniowej dwa mechanizmy korygujące wysokość emerytur funkcjonariuszy pełniących służbę na rzecz totalitarnego państwa; pierwszy z nich "zeruje" tak kwalifikowane lata, drugi zaś

obniża wysokość świadczenia do przeciętnej emerytury przysługującej w powszechnym systemie ubezpieczenia;

2) sąd ma prawo do zweryfikowania zgodności z Konstytucją rozwiązań zawartych w art. 15c ust. 1 pkt 1 i art. 15c ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy wobec wieloletniej, autodestruktywnej bezczynności Trybunału Konstytucyjnego w sprawach o dokonanie kontroli konstytucyjności art. 13b i art. 15c tej ustawy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2022 r., III USKP 145/21, LEX nr 3353118);

3) istota "gilotyny" umieszczonej w art. 15c ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy, paradoksalnie jest wymierzona przede wszystkim w funkcjonariuszy, którzy pomyślnie przeszli weryfikację w 1990 r. i w kolejnych latach służyli wolnej Polsce;

4) obniżanie świadczenia do pułapu przeciętnej emerytury (art. 15c ust. 3), gdy wysokość "ponad" ten wskaźnik została wypracowana po 1990 r.: a) w sposób oczywisty narusza art. 32 ust. 1 ust. 2 Konstytucji RP; b) godzi w art. 64 ust. 1, 2 i 3 Konstytucji RP; c) narusza prawo do zabezpieczenia społecznego po osiągnięciu wieku emerytalnego z art. 67 ust. 1 Konstytucji RP;

5) okoliczności te (z punktu 4.) samoistnie przemawiają za odmową zastosowania art. 15c ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy;

6) zastosowanie art. 15c ust. 3 o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy wywołuje przypadkowy i nieproporcjonalny skutek;

7) art. 15c ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy narusza model wyznaczony przez art. 2 Konstytucji RP;

8) "lat służby" (art. 15c ust. 1 pkt 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy) jest środkiem proporcjonalnym w stosunku do funkcjonariuszy, których lata służby przypadają przed zmianami zapoczątkowanymi w 1989 r.;

9) krytyczna ocena art. 15c ust. 1 pkt 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy nie prowadzi do uznania niezgodności tego przepisu z Konstytucją RP - nie ma możliwości jednoznacznego zakwalifikowania tego przepisu jako pozostającego w opozycji do wzorca wskazanego w art. 2 Konstytucji RP;

10) w konkluzji art. 15c ust. 1 pkt 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy jest skuteczny;

11) w ujęciu "instytucyjnym" sam fakt pełnienia służby w określonej jednostce może wypełniać kryterium "służby na rzecz totalitarnego państwa", mimo braku po stronie odwołującego się indywidualnych działań bezpośrednio zmierzających do naruszania podstawowych praw i wolności człowieka, samoistnie nie wyklucza takiej kwalifikacji;

12) gdy w dniu 4 czerwca 1989 r. odbyły się częściowo wolne wybory, a od dnia 24 sierpnia 1989 r. premierem został T. M. (jego rząd został zaprzysiężony w dniu 12 września 1989 r.), trudno mówić o realizowaniu w tym okresie służby "na rzecz totalitarnego państwa".

Sąd Najwyższy w powołanym wyroku z dnia 16 marca 2023 r., II USKP 120/22, szczegółowo przedstawił motywy przemawiające za odmową zastosowania art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej w sytuacji podobnej do występującej w niniejszej sprawie. Wyjaśnił, że mechanizm zawarty w art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej, pozwalający na obniżenie emerytury policyjnej do średniej emerytury z systemu powszechnego, nie ma zastosowania do funkcjonariuszy, których emerytura została wyliczona z lat poprzedzających 1990 r., ponieważ wysokość ich emerytury na skutek zastosowania art. 15c ust. 1 pkt 1 ustawy kształtuje się poniżej "przeciętnej emerytury" - czyli nie ma do czego redukować. Omawiany mechanizm jest więc *de facto* wymierzony przede wszystkim w funkcjonariuszy, którzy pomyślnie przeszli weryfikację w 1990 r. i w kolejnych latach służyli wolnej Polsce. W rezultacie, art. 15c ust. 3 godzi przede wszystkim w prawa osób, które wprawdzie przez pewien okres służyły "na rzecz totalitarnego państwa", jednak po 1990 r. pracowały na rzecz wolnej Polski. Budzi poważne wątpliwości, czy wskazana konsekwencja wpisuje się w deklarowane przez art. 2 Konstytucji RP "urzeczywistnienie zasad sprawiedliwości społecznej". "O ile można się zastanawiać, czy wzorzec "sprawiedliwości społecznej" jest realizowany w przypadku pomysłu "zerowania" podstawy wymiaru (określonego w art. 15c ust. 1 pkt 1), co ma służyć zrównaniu wysokości emerytur funkcjonariuszy i osób represjonowanych przez totalitarne państwo, to z pewnością ze "sprawiedliwością" nie ma nic wspólnego obniżanie świadczenia do pułapu przeciętnej emerytury, gdy wysokość "ponad" ten wskaźnik została wypracowana po 1990 r. W tym zakresie rozwiązanie określone w art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej w sposób

oczywisty narusza art. 32 ust. 1 ust. 2 Konstytucji RP, bowiem nierówno traktuje i dyskryminuje odwołującego się względem funkcjonariuszy, którzy podjęli służbę po 1990 r. i którzy legitymują się takim samym okresem służby, czyli mają taką samą podstawę wymiaru świadczenia. Jeśli potraktować prawo do określonej wysokości emerytury w kategorii "prawa do własności", co wydaje się uzasadnione, to wskazany efekt art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej godzi również w art. 64 ust. 1, 2 i 3 Konstytucji RP. Sumarycznie wskazane naruszenia prowadzą do wniosku, że art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej narusza także prawo do zabezpieczenia społecznego po osiągnięciu wieku emerytalnego z art. 67 ust. 1 Konstytucji RP". Jednocześnie w cytowanym wyroku Sąd Najwyższy orzekł, że rozwiązanie z art. 15c ust. 1 pkt 1 ustawy zaopatrzeniowej, polegające na przyjęciu do wyliczenia emerytury za każdy rok służby na rzecz totalitarnego państwa (o której mowa w art. 13b ustawy) "0% podstawy wymiaru" - "w przeciwieństwie do rozwiązania przyjętego w art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej - godzi w sposób wprost proporcjonalny w funkcjonariuszy, których lata służby przypadają przed zmianami zapoczątkowanymi w 1989 r. Zatem, dolegliwość tego rozwiązania jest proporcjonalna - w niewielkim stopniu dotyka takie osoby jak odwołujący się, który tylko kilka lat służył w PRL. W rezultacie, omawiane rozwiązanie, jakkolwiek radykalne, to jednak przez swoją proporcjonalność wpisuje się w cel promowany przez aktualnego ustawodawcę. Skutecznie obniża emerytury "osób służących na rzecz totalitarnego państwa". W pewnym sensie dostrzegalna jest również adekwatność tego rozwiązania względem przyświecającego ustawodawcy zamysłu. Wzorzec wpisany w art. 15c ust. 1 pkt 1 ustawy zaopatrzeniowej skutecznie zrównuje emerytury policyjne do, lub nawet poniżej wysokości świadczeń pobieranych przez obywateli prześladowanych przed 1990 r." Ponadto analogiczne rozwiązanie do zastosowanego w art. 15c ust. 1 pkt 1 ustawy zaopatrzeniowej wprowadzono już wcześniej do ustawy zaopatrzeniowej w art. 15b, który został uznany przez Trybunał Konstytucyjny za zgodny z Konstytucją RP (zob. wyroki: z dnia 24 lutego 2010 r., K 6/09, OTK-A 2010 nr 2, poz. 15 i z dnia 11 stycznia 2012 r., K 36/09, OTK-A 2012 nr 1, poz. 3). Oznacza to, że art. 15c ust. 1 pkt 1 ustawy zaopatrzeniowej jest skuteczny.

Co od zarzutu skarżącego dotyczącego istnienia podstawy do odmowy zastosowania przez Sąd orzekający przepisu niezgodnego z Konstytucją RP i braku kompetencji sądów powszechnych do orzekania o niekonstytucyjności przepisów ustawy, należy odwołać się do stanowiska Sądu Najwyższego przedstawionego w postanowienie z dnia 5 kwietnia 2023 r., II USK 133/22 (LEX nr 3577388), zgodnie z którym orzekanie o zgodności ustaw z Konstytucją (art. 188 pkt 1 ustawy zasadniczej), co niewątpliwie należy do wyłącznej kompetencji Trybunału Konstytucyjnego, nie jest tożsame z oceną konstytucyjności przepisu mającego zastosowanie w konkretnej sprawie rozstrzyganej przez sąd. Sąd jest obowiązany do oceny konstytucyjności przepisu ustawy w ramach ustalania, który przepis obowiązującego prawa będzie zastosowany do rozstrzygnięcia danego stanu faktycznego w indywidualnej sprawie (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 sierpnia 2017 r., I UK 325/16, LEX nr 2389585). Przeto odmowa zastosowania przepisu ustawy uznanego przez sąd za sprzeczny z Konstytucją nie narusza kompetencji Trybunału Konstytucyjnego i nie ma bezpośredniego związku z tymi kompetencjami. Uznanie, że sądy powszechne nie są uprawnione do badania zgodności ustaw z Konstytucją, a w konsekwencji do zajmowania stanowiska w kwestii ich zgodności, jak też niezgodności z ustawą zasadniczą, jest wyraźnie sprzeczne z art. 8 ust. 2 Konstytucji (por. też uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2001 r., III ZP 12/01, OSNAPiUS 2002 nr 2, poz. 34).

W judykaturze akcentuje się (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 sierpnia 2021 r., III USK 536/21, LEX nr 3411751 i powołane tam orzecznictwo), że jeżeli jest to niezbędne do rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), sąd może odmówić zastosowania przepisów ustawy niezgodnych z Konstytucją, gdy przedstawił Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne co do zgodności tych przepisów z Konstytucją (art. 193), a Trybunał Konstytucyjny nie udzielił na nie odpowiedzi. W tym przypadku nie chodzi więc o przeprowadzanie przez Sąd Najwyższy - "w zastępstwie" Trybunału Konstytucyjnego - oceny konstytucyjności przepisów ustawowych, lecz o "odmowę zastosowania" przepisów, które są niezgodne (zwłaszcza w sposób oczywisty) z przepisami (wzorcami) Konstytucji, zwłaszcza gdy brak odpowiedzi Trybunału w dłuższej perspektywie de facto wyklucza możliwość kontroli konstytucyjnej, pozostawiając ustawodawcy

nieograniczone pole działalności ustawodawczej (tak zwana doktryna konieczności oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2022 r., III USKP 145/21, OSNP 2022 nr 11, poz. 113).

W konsekwencji rozstrzygnięcie zaskarżonego wyroku jest spójne z przedstawionymi wyżej poglądami orzecznictwa w sprawie dopuszczalności odmowy stosowania art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej wobec funkcjonariuszy, którzy pomyślnie przeszli weryfikację w 1990 r. i w kolejnych latach służyli wolnej Polsce. Stąd całkowicie bezpodstawne jest twierdzenie organu emerytalnego, jakoby Sąd Apelacyjny naruszył wskazane we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania przepisy w jakikolwiek sposób, a tym bardziej w sposób kwalifikowany, mogący być podstawą do stwierdzenia oczywistej zasadności skargi kasacyjnej z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Wobec niewykazania przez skarżącego istnienia powołanej przesłanki przedsądu, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skarg kasacyjnych do rozpoznania. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono zgodnie z art. 398²¹ w związku z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz § 9 ust. 2 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1964).

[SOP]

[ał]